

FÉLIX MARTÍ IBÁÑEZ (1911-1972): PERFIL(S) D'UN METGE DEL SEGLE XX A LES PORTES DEL SEGLE XXI

JOSEP PARDO TOMÁS

*Departament d'Història de la Ciència. Institució Milà i Fontanals
(CSIC), Barcelona*

LES DIFERENTS ACTIVITATS que, englobades sota el títol «Memorial Félix Martí Ibáñez», vam organitzar, com a membres del Grup de Recerca «Francesc Salvà», al llarg dels anys 2003 i 2004 (vegeu-ne la relació al final), tenien com a objectiu principal la recuperació de la figura d'aquest metge *cartagenero*, *gracienc* i *new yorker*. Aquesta recuperació, però, no volia quedar limitada en cap cas al nostre estret món professional d'historiadors de la ciència i de la medicina, ni convertir-se en un exercici d'evocació nostàlgica, sinó que volia aconseguir la recuperació d'un fragment de memòria històrica amagada, ignorada o menyspreada durant llargues dècades. Aquesta recuperació, a més, calia projectar-la en tot moment cap al nostre entorn més proper i aprofitar-la, sense perdre la voluntat de reivindicació original, per a la reflexió dels nombrosos problemes plantejats en el nostre present i futur més immediat en el complex univers que es defineix sota l'etiqueta «salut i societat». El mateix Martí Ibáñez va treballar i reflexionar sempre, sota qualsevol dels seus complexos i (aparentment?) contradictoris perfils, sobre els innumerables aspectes de la complexa relació entre la societat i la salut. Per això, hem considerat necessari començar aquest volum amb el qual hem volgut tancar el nostre «Memorial», amb un breu recorregut per la biografia de Félix Martí Ibáñez, així com oferir als lec-

tors un recull bibliogràfic de la seua producció i de la que altres han dedicat a la seua obra.

Nascut a Cartagena el 26 de desembre de 1911, fill del pedagog valencià Félix Martí Alpera, Martí Ibáñez va vindre a viure a Barcelona quan encara no tenia deu anys i s'installà amb la seua família al barri de Gràcia, al carrer Benet i Mercader, número 15. Va fer el batxillerat a l'Institut General i Tècnic de Barcelona i, a partir de 1928, va estudiar medicina a la facultat del carrer Casanova, on es va llicenciar el 1933; després, va anar a Madrid per fer el doctorat (amb una tesi d'història de la medicina) i va tornar a sa casa de Gràcia a finals de l'any 1934. Hi va instal·lar el seu consultori, que s'anunciava a la premsa com el d'un «Médico psicólogo», especialitzat en «Enfermedades nerviosas y mentales. Conflictos espirituales y sexuales».

Martí Ibáñez començà a col·laborar a la revista llibertària *Higia, Revista Mensual d'Higiene i Divulgació Sanitària* (1935-1938), que es publicava a Barcelona. Però sobretot varen ser les seues quotidianes intervencions, entre 1934 i 1937, a la revista llibertària valenciana *Estudios* les que donaren aviat al jove metge un renom ampli entre anarquistes i simpatitzants del pensament llibertari. Els seus temes d'interès giraven entorn de l'eugenèsia i la higiene, la psicologia i la psicoanàlisi, la sexualitat i la reproducció humana, i la història de la medicina, la filosofia i la cultura.

A més d'aquestes tasques com a metge, va ser el promotor, junt als companys de l'Associació d'Idealistes Pràctics, del «11 Club», més tard anomenat «Conversa Club», on es debatién temes d'actualitat cultural amb molts diversos convidats.

L'any 1935, col·laborà a la creació de l'Organització Sanitària Obrera (OSO), entitat catalana de la Confederació Nacional del Treball (CNT), que pretenia presentar una alternativa global al sistema d'assistència benèfica liberal imperant a l'època mitjançant la col·lectivització dels serveis mèdico-sanitaris. A l'OSO pertanyien vint-i-dos metges, entre generalistes i espe-

cialistes. En acabar l'any 1935, després de set mesos d'activitat, afirmaven haver assistit més de deu mil malalts, a una mitjana de seixanta visites diàries, a més d'haver fet nombroses intervencions quirúrgiques al Consultori Central de l'OSO, al carrer Casanova, 33; a més d'aquest lloc, altres generalistes i especialistes passaven consulta en els seus consultoris. A Gràcia, trobem Martí Ibáñez com a especialista en «malalties nervioses i mentals».

En produir-se l'alçament militar del 18 de juliol de 1936, Martí Ibáñez es dedicà a treballar de ple com a metge en diferents centres sanitaris, en organitzacions espontànies d'assistència —fins i tot al front— i a oferir la seua veu en nombrosos actes, mítings i conferències. Amb l'entrada de la CNT al govern de la Generalitat, fou cridat pel conseller García Birlán com a director general de Sanitat i Assistència Social.

Com a director general dels serveis sanitaris i socials de la Generalitat, Martí Ibáñez dugué a terme una reorganització de tots els serveis sanitaris, socialitzant-los en l'àmbit professional i, en l'àmbit assistencial, fent-los servir a una veritable medicina social i preventiva. Creà un cos de serveis tècnics amb voluntat de fer-lo efectiu i flexible; reorganitzà els grans centres hospitalaris i en creà d'altres com ara el «Màxim Gorki» a Santa Coloma, el «Tres Torres» a Sarrià i el «Sergent» a Horta, a més del Dispensari Central i Preventiu Anti-tuberculós, que el novembre de 1937 havia vacunat ja més de huitanta mil persones. D'altra banda, dissenyà tota una reorganització dels serveis psiquiàtrics. Fou també iniciativa seua el projecte de creació d'un servei d'incineració de cadàvers, que contemplava com a pas previ la consulta de les principals institucions mèdiques per valorar la conveniència de la mesura. Així mateix, va figurar entre els seus projectes la creació de «liberatoris» per a prostitutes, centres d'informació sexual per a la joventut i un Institut de Ciències Sexuals. Destacà Martí Ibáñez per l'esforç desenvolupat en les lluites antivenèria, antileprosa,

antiràbica, antipal·lúdic, antitracomatosa, antireumàtica i anticancerosa. Per últim, Martí Ibáñez fou l'autor de la legislació sobre interrupció voluntària de l'embaràs, aprovada per decret de la Generalitat del 25 de desembre de 1936, que va servir com a base del decret del govern de la República signat per la ministra Federica Montseny (CNT) i la sots-secretària Mercedes Maestre (UGT).

A l'estiu de 1938, abandonades les seues responsabilitats polítiques a la Generalitat després de l'eixida de la CNT del govern, va anar com a delegat llibertari al Congrés Mundial de les Joventuts per la Pau, celebrat a Nova York sota la presidència d'Eleanor Roosevelt. En acabar el congrés va recórrer els Estats Units impartint conferències organitzades per la Solidaritat Internacional Antifeixista i celebrant reunions amb sindicalistes i professors, com ara l'historiador de la medicina alemany Henry Sigerist, exiliat als Estats Units després del triomf dels nazis al seu país i una figura clau per a entendre la recepció del propi Martí Ibáñez quan, a penes un any més tard, tornaria al país com a exiliat.

En acabar el viatge americà, Félix Martí tornà a Barcelona i es va incorporar al front com a comandant del cos de sanitat de l'aviació militar. Fou ferit al camp de batalla i traslladat a Barcelona, on va ser operat. Però la situació per als republicans els darrers mesos del 1938 era ja molt desesperada. Fugint de les tropes franquistes, Martí Ibáñez va creuar la frontera a peu i, amagant-se per a evitar els camps de concentració francesos, va arribar a París, on va aconseguir un bitllet per als Estats Units. Instal·lat primer a Los Angeles i després a Nova York, inicià l'any 1939 una nova etapa en la seva vida, en la qual aviat va destacar com a professor universitari i com a editor d'importants revistes de medicina.

El 1955, en reconeixement de la seva tasca educativa, li fou atorgada l'Orden de Carlos J. Finlay per l'Academia Nacional de Ciencias de Cuba, i l'any següent fou nomenat professor i

director del Departament d'Història de la Medicina al New York Medical College.

Poc després, va fundar *MD Medical News Magazine*, la revista cultural adreçada als metges de major impacte a la seua època, de la qual fou també director en cap. Publicà articles d'història de la medicina en les més prestigioses revistes mèdiques internacionals, així com contes i petites històries infantils. Va ser membre de les més importants societats europees i americanes de medicina, història i literatura, i va participar en multitud de congressos a Europa, Amèrica i, àdhuc, al Japó, on va impartir nombroses conferències. Dels seus viatges, va deixar imprès un llibre titulat *Journey Around Myself*, on narra les experiències viscudes. Va escriure també una tetralogia d'història de la medicina; els dos primers volums — *Centaur: Essays on the History of Medical Ideas* i *Men, Molds, and History*— van aparèixer el 1958 i tres anys més tard publicà *A Prelude to Medical History*, seguida de *The Fabric of Medicine*. De caire més literari o assagista, són els seus llibres *All the Wonders We Seek* i *Ariel: Essays on the Arts on Medical Philosophy*. Encara que, cap al final de la seua vida, va poder tornar en alguna ocasió a Barcelona, morí a Nova York el 1972. Hi ha constància que l'any 1998 encara se celebrava un funeral del seu traspàs a la catedral de Sant Patrici seguit d'un acte commemoratiu a Tuscan Square.

Bibliografía

Selecció d'obres de Félix Martí Ibáñez

Articles publicats a la revista *Estudios*
entre 1934 i 1937 (selecció):

- «Nueva moral sexual» (núm. 134), 13-15.
- «Comentarios en torno de una campaña eugénica» (núm. 135), 3-5.
- «Erótica, matrimonio y sexualidad» (núm. 136), 21-23.
- «El sexo en la historia» (núm. 137), 18-22.
- «Carta a una muchacha sobre el problema sexual» (núm. 138) 4-6.
- «Comentarios en torno a una campaña eugénica» (núm. 140), 3-5.
- «La línea amorosa» (núm. 142), 6-8.
- «El estilo amoroso» (núm. 143), 14-16.
- «Consideraciones sobre el homosexualismo» (núm. 145).
- «Eugenesia mitológica. España abole de modo oficial la prostitución» (núm. 146), 18-21.
- «Sexo» (núm. 154), 30-32.
- «Carta de amor a Fredes» (núm. 155), 25-28.
- «Mensaje revolucionario a la España proletaria» (núm. 156), 4-7.
- «Mensaje eugénico a la mujer» (núm. 159), 4-7.
- «En torno a la reforma eugénica del aborto» i «Sanidad, asistencia social y eugenesia en la revolución social española» (núm. 160), 11-12 i 34-38, respectivament.

Ensayo sobre la historia de la psicología y fisiología místicas de la India. Estudios de psicología religiosa, Madrid, Universidad de Madrid, 1935.

Higiene sexual. Fisiología e higiene de las relaciones sexuales y del anticoncepcionismo, València, Biblioteca de Estudios, 1936.

Yo rebelde. Novela juvenil y de inquietudes, València, Biblioteca de Estudios, [1936?].

Un parell d'articles dels publicats
a la revista *Tiempos Nuevos*:

«Freud» (núm. 6, juny de 1936), 278-280.

«Eugenesia y política» (núm. 9-10, setembre-octubre de 1937).

Obra: diez meses de labor en sanidad y asistencia social, Barcelona, Tierra y Libertad, 1937.

L'assistència social en la revolució, Barcelona, Oficina de Propaganda de la Conselleria de Sanitat i Assistència Social de la Generalitat de Catalunya, [1937].

Mensaje eugénico a los trabajadores / Missatge eugènic als treballadors. [S.l.] Comité Regional del Norte CNT-FAI, [1937?].

Psicoanálisis de la revolución social española, Barcelona, Tierra y Libertad, 1937.

Grandezas y miserias de la revolución social española. Conferencia pronunciada en el cine Coliseum de Barcelona el día 7 de marzo de 1937, [Barcelona], Oficina de Propaganda de la CNT-FAI, [1937].

Los milagros curativos en la historia de la medicina, Barcelona, Ediciones y Reportajes, 1937.

El sentido de la vida, València, Biblioteca de Estudios, 1937.

Aventura. Poemas de juventudes, València, Ediciones FIJL, 1938.

Mensajes a la juventud revolucionaria, València, Ediciones FIJL, 1938.

La canción sin palabras. Novela corta inédita, Toulouse, Librairie des Éditions Espagnoles, 1947.

El pensamiento médico en la historia, Guatemala, Universidad de San Carlos, 1947.

Antibiotics Annual 1953-1954 (junt a H. Welch, ambdós anaren publicant aquests informes anuals sobre els antibiòtics fins el 1960), Nova York, Medical Encyclopedia, 1953.

Medical Writing (junt a H. Sigerist, H. Clegg i altres), Nova York, MD Publications, 1956.

- Psychiatry and Religion* (introducció i edició), Nova York, MD Publications, 1956.
- A History of Public Health*, de George Rosen (introducció i edició). Nova York, MD Publications, 1958.
- The Pageant of Medicine*, Nova York, MD Publications, 1960.
- Henry Sigerist on the History of Medicine*, Nova York, MD Publications, 1960.
- A Prelude to Medical History*, Nova York, MD Publications, 1961.
- Ariel. Essays on the Arts and the History and Phylosophy of Medicine*, Nova York, MD Publications, 1962.
- The Epic of Medicine*, Nova York, Clarkson N. Potter, 1962.
- All the Wonders We Seek. Thirteen Tales of Surprise and Prodigy*, Nova York, Clarkson N. Potter, 1963.
- Los buscadores de sueños: trece cuentos de maravilla y prodigio*, Madrid, Victoriano Suárez, 1964.
- A Pictorial History of Medicine*, Londres, Spring Books, 1965.
- Waltz and Other Stories*, Nova York, Clarkson N. Potter, 1965.
- Journey Around Myself: Impressions and Tales of Travels Around the World*, Nova York, Clarkson N. Potter, 1966 [traducció al castellà: Madrid, Alfaguara, 1967].
- The Patient's Progress*, Nova York, MD Publications, 1967.
- The Ship in the Bottle and Other Essays*, Nova York, Clarkson N. Potter, 1967 [traducció al castellà: Madrid, Alfaguara, 1972].
- The Adventure of Art*, Nova York, Clarkson N. Potter, 1968.
- Tales of Phylosophy*, Nova York, Clarkson N. Potter, 1969.
- La flecha de cristal. Ensayos sobre literatura, viajes, arte, amor y la historia de la medicina*, Madrid, Alfaguara, 1970.
- Consultorio psíquico-sexual* [Selecció i pròleg d'I. Vidal], Barcelona, Tusquets, 1975.
- Antología de textos de Félix Martí Ibáñez* [edició de J. V. Martí Boscá i A. Rey], València, Biblioteca Valenciana, 2004.

Sobre Félix Martí Ibáñez

- Aisa, F., *Una història de Barcelona: Ateneu Enciclopèdic Popular (1902-1999)*, Barcelona, Ateneu Enciclopèdic Popular-Virus Editorial, 2000.
- Alonso Sentandreu, J., «Doctor Martí Ibáñez», *Cuadernos Republicanos*, núm. 16 (1993).
- Álvarez Peláez, R., «Eugenesia y darwinismo social en el pensamiento anarquista», a B. Hoffman, P. Joan, M. Tietz (eds.), *El anarquismo español y sus tradiciones culturales*, Frankfurt-Madrid, Vervuet-Iberoamericana, 1995, 29-40.
- Ausín, J. L., Calbet, J. M., «Félix Martí Ibáñez i l'Institut de Medicina Pràctica (1931-1938)», *Gimbernat*, 34 (2000), 181-198.
- Bodgan, H. A., «Félix Martí Ibáñez Iberian Daedalus: the Man behind the Essays», *Journal of the Royal Society of Medicine*, 86 (1993), 593-596.
- Cleminson, R., *Anarquismo y homosexualidad*, Madrid, Huerga y Fierro, 1995.
- , «Sexuality and Revolution of Mentalities: Anarchism, Science and Sex in the Thought of Félix Martí Ibáñez», *Anarchist Studies*, 5 /1 (1997), 45-58.
- , «Anarchist, Poet, and Sex Radical. The *Estudios* writings (1934-1937) of Dr. Félix Martí Ibáñez», *International Journal of Iberian Studies*, 12 /1 (1999), 14-25.
- , «Martí Ibáñez, Félix», a David William Foster (ed.), *Spanish Writers on Gay and Lesbian Themes: A Bio-Critical Sourcebook*, Westport, Conn./Londres, Greenwood Press, 1999, 108-111.
- , *Anarchism, Science and Sex: Eugenics in Eastern Spain, 1900-1937*, Berna, Peter Lang AG, 2000.
- Cortejoso, L., «Félix Martí Ibáñez», *Jano*, 564 (1983), 142-149.
- Jiménez, I., Molero, J., «Per una "Sanitat Proletària". L'Organització Sanitària Obrera de la Confederació Nacional del Treball (CNT) a la Barcelona republicana (1935-1936)», *Gimbernat*, 38 (2003), 211-221.

- Laín Entralgo, P., «Un triunfador muerto», *Asclepio*, 24 (1972), 497-500.
- Llavona, R., Bandrés, J., «Psicología y anarquismo en la Guerra Civil española: la obra de Félix Martí-Ibáñez», *Psicothema*, 10 /3 (1998), 669-678.
- López Piñero, J. M., «El horizonte actual del médico y la obra de Félix Martí Ibáñez», *Noticias Clínicas*, 2 (1961), 2-5.
- Madrid, F., *La prensa anarquista y anarcosindicalista en España desde la Iª Internacional al final de la Guerra Civil*, Tesis doctoral inédita, Universitat de Barcelona, 1988.
- Martí, J. V., Rey, A., «Félix Martí Ibáñez: aportación biográfica a su etapa española (1911-1939)», *Medicina e Historia*, 2 (4ª época) (2001), 1-15.
- , «La etapa española de Félix Martí Ibáñez: bases para el exilio como plenitud profesional», a Mª F. Mancebo; M. Baldó; C. Alonso (eds.), *L'exili cultural de 1939. Seixanta anys després*, València, Universitat de València-Biblioteca Valenciana, 2001, vol. 1, 447-454.
- , «El viaje de Félix Martí Ibáñez a Norteamérica en busca de apoyos internacionales. Agosto-diciembre, 1938», a J. L. Barona (comp.), *Ciencia, salud pública y exilio (España 1875-1939)*, València, Seminari d'Estudis sobre la Ciència, 2003, 169-223.
- , «Félix Martí Ibáñez: de la Revolució al triomf», *Afers*, 43 (2003), 609-616.
- (eds.), *Actas del I Simposium Internacional Félix Martí Ibáñez: Medicina, historia e ideología*, València, Biblioteca Valenciana, 2004.
- Nash, M., «Una experiència fracassada. L'avortament legal a Catalunya», *L'Avenç*, 58 (1983), 188-194.
- Navarro Monerris, J., *Generación consciente. Sexualidad y control de natalidad en la cultura revolucionaria española*, Alacant, Mimeo, 1988.
- Navarro Navarro, F. J., «El paraíso de la razón». *La revista Estudios (1928-1937) y el mundo cultural anarquista*, València, Edicions Alfons el Magnànim, 1997.

Pàmies, T., *Quan érem capitans*, Barcelona, Dopesa, 1976.
Salas, M. (coord.), Especial Martí Ibàñez, *Polèmica*, 8 /41 (1990).
Tavera, S., *Solidaridad Obrera. El fer-se i desfer-se d'un diari anarco-sindicalista (1915-1939)*, Barcelona, Diputació-Collegi de Periodistes, 1992.

Relació d'activitats del Memorial Félix Martí Ibàñez

– 27 DE MARÇ DE 2003: col·locació d'una placa commemorativa a la casa de Félix Martí Ibàñez, carrer de Benet Mercadé, 15. A càrrec del Taller d'Història de Gràcia i l'Ajuntament de Barcelona.

– 27 DE MARÇ DE 2003: taula rodona amb la participació de Raquel Álvarez Peláez (CSIC, Madrid), Moisès Broggi (Acadèmia de Medicina de Catalunya), José Vicente Martí Boscà (Servei Valencià de Salut) i Antonio Rey González (Universitat de València). Organitzada pel Grup de Recerca «Francesc Salvà» (UAB, CSIC, UPC) i l'Ajuntament de Barcelona.

– 14 D'ABRIL DE 2003: presentació de la proposta de la Junta de Districte de Gràcia, de l'Ajuntament de Barcelona, per donar el nom de «Félix Martí Ibàñez» a un Centre d'Atenció Primària a Gràcia.

– DEL 28 D'ABRIL AL 9 DE MAIG DE 2003: curs de doctorat «La salut pública en el món contemporani», a càrrec d'Isabel Jiménez Lucena (Universidad de Málaga) i de Jorge Molero Mesa (Universitat Autònoma de Barcelona). Organitzat pel Grup de Recerca Consolidat «Francesc Salvà» i el Centre d'Estudis d'Història de les Ciències (UAB).

– 6 DE MAIG DE 2003: inauguració de l'exposició «Memorial Félix Martí Ibàñez (1911-1972)» a la seu municipal del districte de Gràcia. Oberta fins al 20 de maig. Organitzada pel Taller d'Història de Gràcia.

– 8 DE MAIG DE 2003: conferència d'Isabel Jiménez Lucena «Sanitat i anarquisme a Catalunya durant la II República», a la seu municipal del districte de Gràcia. Organitzada pel Grup de

Recerca Consolidat «Francesc Salvà» i el Centre d'Estudis d'Història de les Ciències.

– 30 DE MAIG DE 2003: conferència de Richard Cleminson (Bradford University) «Estudi del discurs científic sobre la sexualitat en l'anarquisme català i valencià, 1900-1939», a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans. Organitzada per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

– DEL 2 AL 5 DE JUNY DE 2003: curs de doctorat «La cultura sexual a Catalunya a principis del segle xx: discursos mèdics i populars i la construcció de la sexualitat», a càrrec de Richard Cleminson. Organitzat pel Grup de Recerca Consolidat «Francesc Salvà» i el Centre d'Estudis d'Història de les Ciències.

– 2 D'OCTUBRE DE 2003: inauguració de l'exposició «Memorial Félix Martí Ibáñez (1911-1972)» al Centre Cívic «La Sedeta». Oberta fins el 24 d'octubre. Organitzada pel Taller d'Història de Gràcia.

– 9 D'OCTUBRE DE 2003: conferència de Jorge Molero al Centre Cívic «La Sedeta».

– 14 DE GENER DE 2004: inauguració de l'exposició «Memorial Félix Martí Ibáñez (1911-1972)» a la Residència d'Investigadors, de Barcelona. Oberta fins el 6 de febrer. Organitzada pel Taller d'Història de Gràcia i el Grup de Recerca Consolidat «Francesc Salvà».

– DEL 14 DE GENER AL 6 DE FEBRER DE 2004: cicle de conferències «Salut i societat a les portes del segle XXI» a la Residència d'Investigadors, de Barcelona. Organitzat pel Departament d'Història de la Ciència de la Institució Milà i Fontanals (CSIC) i el Grup de Recerca Consolidat «Francesc Salvà».

– 21 DE GENER DE 2004: inauguració de l'exposició «Viatge al voltant del doctor Martí Ibáñez», a la Sala Permanent de la Biblioteca Valenciana. Oberta fins el 26 de març. Organitzada per José V. Martí Boscà i Antonio Rey González.

– 21 DE GENER DE 2004: presentació a València del llibre *Antología de textos de Félix Martí Ibáñez*, editat per José V. Martí

Boscà i Antonio Rey González i publicat per la Biblioteca Valenciana.

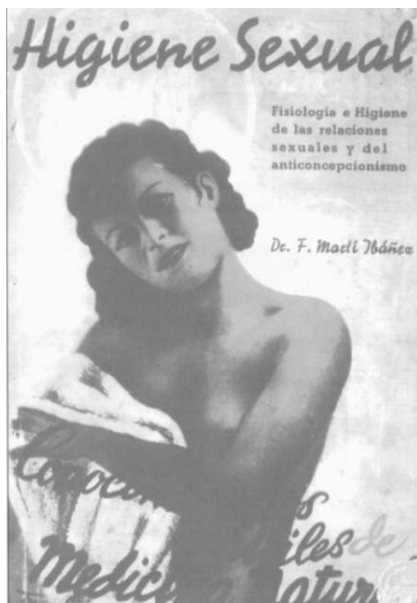
– 12 DE FEBRER DE 2004: Primer Simpòsium Internacional «Félix Martí Ibáñez: medicina, història i ideologia», celebrat a València, a la seu de la Biblioteca Valenciana. Organitzat per José V. Martí Boscà i Antonio Rey González.

– 23 DE FEBRER DE 2004: publicació del llibre *Actas del I Simposium Internacional Félix Martí Ibáñez: medicina, historia e ideología*, editat per José V. Martí Boscà i Antonio Rey González i publicat per la Biblioteca Valenciana.

– 25 DE FEBRER DE 2004: inauguració de l'exposició «Memorial Félix Martí Ibáñez (1911-1972)» a la Sala d'Exposicions de la UAB, Plaça Cívica del Campus de Bellaterra. Oberta fins el 19 de març. Organitzada pel Taller d'Història de Gràcia i el Grup de Recerca Consolidat «Francesc Salvà».

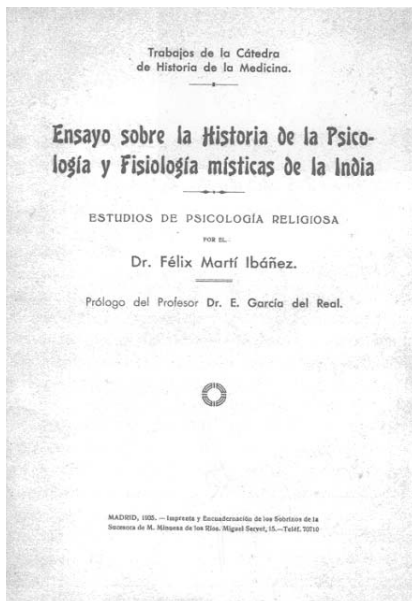

Retrat de Félix Martí Ibáñez que apareix a la contracoberta del seu llibre A Prelude to Medical History (Nova York, MD Publications, 1961).

Portada del llibre Higiene sexual, publicat per la revista llibertària valenciana Estudios l'any 1936.

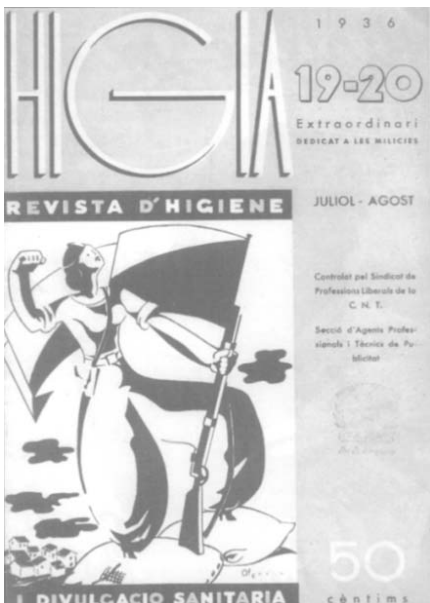
Portada de la tesi doctoral de Félix Martí Ibáñez, publicada per la Càtedra de Historia de la Medicina de la Universidad Complutense de Madrid l'any 1935.

Carnet d'estudiant de Martí Ibáñez per al curs 1928-1929, localitzat per José V. Martí Boscà i Antonio Rey a l'Arxiu de la Universitat de Barcelona

a Ibáñez
 Alpera Sánchez
 Nació el dia 26 de desembre en 1914
 en Cartagena prov. de Múrcia
 Domicili en Barcelona San Benito 15
 Padre, tutor o encargado: D. Félix Martí
 que vive en San Benito 15
 Curso de 1928 a 1929 : Enseñanza oficial.
 (Se adjunta la fotografía del alumno) EL OFICIAL DE SECRETARÍA,
 Expedita la carta de identidad en de
 de 19 con el número

Portada del número extraordinari (juliol-agost de 1936) de la revista Higia, publicació anarquista dedicada a la divulgació sanitària.

Félix Martí Ibáñez, tercer per l'esquerra dels asseguts en primera línia, a la seu de Solidaritat Internacional Antifeixista, a Nova York, durant el sopar celebrat l'11 de desembre de 1938. Fotografia procedent de l'arxiu personal de Federico Arcos (Ontario, Canadà), localitzada per José V. Martí Boscà i Antonio Rey.

FELIX MARTI-IBANEZ

KYOTO, JAPAN

"Félix Martí-Ibáñez - - psychiatrist, author, editor, publisher, medical historian, and world traveler - - had many loves, but none greater than that for the written word. Happily, this grand love affair has manifested itself in some of the finest essays, short stories, travel books, and novels of our century."

Robert H. Boyer and Kenneth J. Zahorski from their introduction to Martí-Ibáñez' essay, "Tell Me A Story," which they included in their anthology, *Fantasists On Fantasy: A Collection of Critical Reflections by Eighteen Masters of the Art*. A Discus Book / Published by Avon Books

You are cordially invited to the
Twenty-sixth Memorial Mass for

Dr. Félix Martí-Ibáñez

which will be offered on
Wednesday, June 17, 1998
at three o'clock in the afternoon
at the Lady Chapel of
St. Patrick's Cathedral
New York, N.Y.

It is my pleasure to invite you to
Tuscan Square
16 West 51st Street
after the Mass at three forty-five in the afternoon
for our annual celebration of the
incomparable Félix.

Verna Sabette • 21 East 66th Street • N.Y., N.Y. • (212) 288-1936

Retrat de Félix Martí Ibáñez a Ohio (EUA). Fotografia procedent de l'arxiu personal de Federico Arcos (Ontario, Canadà), localitzada per José V. Martí Boscà i Antonio Rey.

← *Invitació a la commemoració del vint-i-sisè aniversari del traspàs de Félix Martí Ibáñez, celebrada a la catedral de Sant Patrici (Nova York). Cortesia de Verna Sabelle, arxiu personal de Josefina Barrera Martí, Barcelona.*

Portada de la novel·la Aventura (València, 1938).